

Lantukh Alla, Lantukh Ihor, Hulbs Olha, Tyshakova Liudmyla

HUMAN HEALTH IN THE DISCOURSE OF PSYCHO-EMOTIONAL STATE

Summary.

The article considers the polyphony of a society in which a person is constantly exposed to negative influences caused by the stress and troubles of life, which is reflected in human health. Therefore, the authors try to answer the question: how to use a positive psycho-emotional state of a person to palliative influence on his health in conditions of the constant stress? Ways to overcome these threats are a range of means from kisses, hugs to smiles. One kiss of the human body releases a soothing dose of hormones that exceeds the minimum dose of morphine. Also, kissing releases adrenaline, which provides a person with joyful activity and "attack" on the stress hormone – cortisol. Hugs have a positive effect on health due to the fact that our body contains many receptors, the stimulation of which helps to slow down the heart rate and reduce the blood pressure. In addition, physical touch has the ability to affect the release of stress hormone cortisol. If we speak about the stresses associated with external life situations, then a special health hazard is the hormone cortisol. During stress, it brings our body to "combat readiness" – this way our body responds to danger. A smile affects a person's physical health which becomes stronger, increases his productivity and creativity. People, who smile, recover faster from stressful situations, they can cope with stress faster. Authors came to the conclusion that a person has this powerful arsenal which is given to him by nature, plays the role of an anti-stress means and its task – to preserve it and use it to improve the quality of life.

Keywords: health; emotions; psycho-emotional state; stress; kiss; embrace; smile.

Стаття надійшла до редколегії 11 травня 2022 року

УДК 371.134

DOI [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-1\(28\)-104-112](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2020-1(28)-104-112)

Видолоб Наталія,
м. Переяслав, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-9185-2254>

Грейліх Ольга,
м. Переяслав, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-0216-3343>

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Анотація.

Актуальність заявленої тематики наукового дослідження визначається нагальною важливістю питань формування професійних компетенцій у майбутніх учителів у процесі їх навчання у вищому педагогічному закладі освіти. Це фактор, що визначає успішність їх подальшої професійної діяльності. Метою цього наукового дослідження виступає визначення головних критеріїв, які впливають на процес формування професійних компетентностей майбутніх вчителів середньої школи, безпосередньо на етапі закладання основ їх професійної підготовки, а також у процесі проходження практики в реальних умовах середньої школи і на етапі безпосереднього вступу в професію. Провідним методологічним підходом у цій науково-дослідній праці постає поєднання методів системного аналізу процесу становлення компетентності майбутнього педагога на етапі його навчання в закладі вищої освіти (ЗВО), з аналітичним дослідженням перспектив формування професійної компетентності в майбутніх вчителів уже в процесі безпосереднього входження в професію і при поступовому оволодінні основами педагогічної майстерності. Результати цієї науково-дослідної роботи наочно демонструють важли-

вість формування професійної компетентності в майбутніх учителів на етапі їх навчання у вищому педагогічному закладі, з точки зору розуміння основ професії вчителя і створення в майбутніх педагогів належного рівня мотивації для якісного виконання своїх професійних обов'язків у майбутньому. Результати та висновки нашого наукового дослідження мають важливе практичне значення для майбутніх педагогів, які освоюють основи професійної майстерності на стадії навчання в педагогічному ЗВО, а також для працівників системи освіти, зацікавлених у підвищенні рівня власних професійних компетентностей.

Ключові слова: професійна компетентність; предметна компетентність суспільна компетентність; індивідуальна компетентність; професіоналізм; педагогічна майстерність; підготовка майбутнього вчителя.

В умовах сучасної середньої школи вчитель має бути різносторонньою особистістю, яка володіє професійними компетентностями досить високого рівня в різних сферах діяльності. Професійний рівень сучасного вчителя має підвищуватися постійно. Причому підтвердженням подібного зростання має виступати не лише якість проведених ним уроків, а й обсяг виконуваної педагогом навчально-методичної роботи, а також роботи, спрямованої на підвищення рівня його професіоналізму [1]. Ключові компетенції, що освоюються майбутніми учителями на етапі їх навчання в закладі освіти, не лише сприяють підвищенню загального рівня освіченості майбутніх педагогів, а й мають вирішальне значення з точки зору успішності їх професійної діяльності в майбутньому [2]. У процесі напруженої роботи необхідних у професійній діяльності компетенцій, майбутній учитель розвиває впевненість у собі, здатність вирішувати будь-які, навіть найскладніші професійні завдання, що постають перед ним на етапі його професійної, викладацької діяльності. У цьому контексті кінцевим завданням майбутнього педагога виступає продуктивна діяльність на благо соціуму в питаннях навчання і виховання молодого покоління. Роль сучасної системи освіти надзвичайно значна і зводиться до створення всіх умов максимального сприяння в питаннях формування необхідного рівня професійних компетентностей у майбутніх учителів і розвитку його педагогічної майстерності [3].

Професіоналізм сучасного вчителя полягає в його здатності регулярно і з достатнім рівнем ефективності виконувати свої професійні обов'язки, що спрямовані на навчання представників підростаючого покоління та формування в них самих компетентностей, необхідних їм у майбутньому для знаходження власного місця в соціумі та самореалізації в ньому. Безумовно, для того, щоб сприяти формуванню необхідних для реального життя компетентностей в учнів у подальшому, майбутньому вчителю самому необхідно володіти повним набором професійних компетентностей, які потрібні для встановлення контакту з учнями і здатності якісно передавати їм знання в межах конкретної навчальної дисципліни (або декількох дисциплін) [4]. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів відбувається повільно і поступово. У цей процес мимоволі виявляються втягнутими численні викладачі навчального закладу, у якому проходить підготовку майбутній учитель. Від якості цього процесу багато в чому залежить не лише обсяг сформованих у майбутнього вчителя професійних компетентностей, а і його вміння знаходити контакт з учнями і оточуючими, а також і якість його професійного й особистісного розвитку в майбутньому.

Сучасна система освіти передбачає необхідність формування належного рівня професійної компетентності майбутніх учителів, як викладачів знань, що будуть необхідні учням середньої школи в їх дорослому житті для формування власних компетенцій у різних галузях професійної та суспільної діяльності [5]. Основні професійні компетенції, що були набуті майбутнім вчителем на етапі його навчання, можна схарактеризувати тим, що під час викладання конкретного предмета в школі вони допоможуть йому успішно вирішувати найскладніші завдання, які стосуються найрізноманітніших сфер діяльності, що вимагає від шкільного педагога високого рівня розвитку інтелектуальних і пізнавальних здібностей.

Перехід до інформаційного суспільства диктує необхідність швидко орієнтуватися в постійно мінливому інформаційному потоці, що передбачає досягнення сучасним учителем певного рівня інформаційної компетентності. Здатність швидко обробляти інформацію, що надходить, диктує необхідність розвитку комп'ютерної грамотності в сучасного вчителя, як невід'ємної властивості сучасного педагога. Майбутній учитель, який володіє високим рівнем інформаційної грамотності і приймає найактивнішу участь у громадському житті, має у своєму розпорядженні ще один рівень компетентності – *компетентність соціальна*.

На рисунку 1 представлено основні види професійної компетентності майбутніх вчителів, що формуються на етапі їх підготовки в педагогічному закладі освіти.

Рис. 1. Основні види професійної компетентності майбутніх вчителів, що формуються на етапі їх підготовки в педагогічному закладі освіти

Такі види професійної компетентності майбутніх вчителів становлять основу їх діяльності та відображають загальний рівень готовності сучасного шкільного педагога до якісного виконання своїх професійних обов'язків.

1. Предметна компетентність майбутнього вчителя виражається в рівні його знань у межах конкретного предмета зі шкільної програми, умінні якісно викладати навчальний матеріал і доносити знання до аудиторії. Також мають важливе значення навички педагога в застосуванні на практиці знань у сфері предмета, який він викладає.

2. Суспільна компетентність майбутнього вчителя виражається в його схильності до ведення суспільної діяльності, умінні налагоджувати якісну комунікацію з учнями і колегами, а також у здатності адекватно сприймати обов'язкове суспільне навантаження і своєчасно вирішувати питання щодо виконання суспільних доручень.

3. Індивідуальна компетентність майбутнього вчителя виражається в його здатності використовувати прийоми і методи саморегуляції з метою максимального збільшення тривалості професійної діяльності за умови нормалізації власного психологічного стану.

4. Особистісна компетентність майбутнього вчителя полягає в його здатності до саморозвитку, розвиненій схильності до самовираження і здатності активно протистояти процесам професійної деформації особистості, що характерні для діяльності педагога в умовах сучасної середньої школи.

Професійна компетентність сучасного вчителя також виражається у його здатності до постійного саморозвитку, прагнення до неухильного підвищення рівня власного педагогічної та професійної майстерності. Зазначені вище види професійної компетентності можуть вважатися прийнятними для оцінювання рівня професійної компетентності вчителя як на стадії його підготовки в закладі освіти, так і безпосередньо в процесі його професійної діяльності.

Професійна компетентність майбутнього вчителя тісно пов'язана з його педагогічною компетентністю, як дві складові одного цілого. На рисунку 2 подано основні види педагогічних компетентностей майбутнього вчителя, що формуються безпосередньо в процесі навчання в педагогічному закладі освіти і мають істотне значення для його активної професійної діяльності.

Рис. 2. Основні види педагогічних компетентностей майбутнього вчителя

Інформаційна педагогічна компетентність виражається в здатності швидко обробляти значні обсяги інформації з метою знаходження відомостей, необхідних для ведення професійної, педагогічної діяльності. Діяльнісна педагогічна компетентність виражається в умінні правильно вибудовувати педагогічну діяльність в контексті виконання своїх професійних обов'язків у рамках викладання в середній школі. Комунікативна педагогічна компетентність виражається в умінні якісно вибудовувати комунікацію з учнями та їхніми батьками з метою збереження високого рівня організації навчального процесу та досягнення всіх поставлених під час нього завдань. Емоційна педагогічна компетентність майбутнього вчителя виражається в розвиненій здатності управління власними емоціями під час навчального процесу та підпорядкування їх інтересам вибудовування правильної комунікації з його учасниками. Особистісна педагогічна компетентність майбутнього вчителя виражається в здатності неухильно підвищувати рівень власної педагогічної майстерності, відповідно до вимог реалій сучасної системи освіти і останніх актуальних наукових розробок у цій галузі. Творча (креативна) педагогічна компетентність виражається в здатності майбутнього вчителя творчо підходити до виконання своїх професійних обов'язків, з використанням нестандартних форм і методів організації типових навчальних ситуацій.

Таким чином, існує безумовний взаємозв'язок між професійною та педагогічною компетентністю майбутніх вчителів середньої школи, що зумовлює нагальну потребу їх спільного формування ще на етапі підготовки майбутніх фахівців педагогічної сфери під час навчання в закладі освіти. Цей факт варто враховувати під час розроблення навчальної програми педагогічного ЗВО, що має бути спрямована безпосередньо на підготовку спеціальних програм, націлених на формування в учнів компетенцій зазначеного роду. Професійна компетентність майбутнього педагога і вчителя є багатоаспектним поняттям, що охоплює безліч різних складових і перебуває в тісному взаємозв'язку як з педагогічною компетентністю в цілому, так і з особистісними характеристиками самого здобувача педагогічної освіти. Від якості формування

зазначених компетенцій залежить успішність професійної діяльності майбутніх вчителів та їх здатність до постійного самовдосконалення в межах обраної педагогічної професії [6].

На жаль, сучасний стан системи освіти, з наявністю численних проблем у цій галузі, не завжди сприяє якісному формуванню належного рівня професійних компетентностей майбутніх вчителів на етапі їх підготовки в закладі освіти [7]. Саме особистісні якості майбутнього вчителя, його любов до дітей, здатність до саморозвитку, а головне – прагнення до такого, постають надійною основою для якісного формування як професійних, так і педагогічних компетентностей, що визначають його викладацьку культуру і є базисом для подальшого вдосконалення професійної та педагогічної майстерності.

Система освіти на нинішньому етапі суспільного розвитку зазнала значних організаційних змін. Саме педагог сьогодні постає найважливішою фігурою при здійсненні на практиці основних нововведень. Для успішного введення в практику інновацій та якісного здійснення поставлених перед ним завдань сучасний учитель має володіти необхідним рівнем професійної компетентності та професіоналізму [8]. Формування професійних компетентностей майбутнього вчителя в рамках сучасної системи освіти передбачає створення фундаментальних принципів універсальної підготовки майбутніх учителів, виховання в них належного рівня відповідальності за свої слова і вчинки, здатності вести професійну та громадську діяльність в інтересах соціуму загалом і для навчання та виховання представників підростаючого покоління зокрема [9]. Основу більшості сучасних технологій навчання майбутніх вчителів становить послідовне проєктування цілісного дидактичного процесу формування професійних компетентностей, що будуть необхідними в їх майбутній викладацькій діяльності. Педагогічний процес варто сприймати як ретельно і спеціальним чином організовану спрямовану взаємодію викладачів навчального закладу зі слухачами педагогічних спеціальностей, метою якої виступає послідовне вирішення завдань розвитку і освіти студентів [10]. Вкрай складно в умовах педагогічного закладу освіти якісно реалізувати будь-який проєкт, пов'язаний із формуванням педагогічних і професійних компетенцій учнів. Це можна пояснити тим, що в середовищі, яке досліджується, надзвичайно сильний вплив зовнішніх чинників, що зумовлюють можливість виходу з-під контролю певних процесів і явищ, спроектованих педагогом на стадії підготовки навчальної програми [11]. Під час підготовки освітнього процесу вкрай важливою є ретельно спланована технологія розвитку професійних компетенцій майбутніх учителів, без чого неможливим є якісне його ведення в принципі.

Педагогічне проєктування в сучасних умовах передбачає цілеспрямовану діяльність педагогічного колективу освітнього закладу з вибудовування технології розвитку професійних і педагогічних компетентностей майбутніх вчителів. Реалізація принципів, закладених в основі подібної діяльності, у перспективі має гарантувати якісні результати, що виражаються в досягненні здобувачами вищої педагогічної освіти рівня компетенцій, що є необхідним для повноцінного виконання ними своїх обов'язків у рамках діяльності в середній школі [12]. Сучасна педагогічна наука під поняттям конструювання розуміє практичну реалізацію певного педагогічного проєкту, який передбачає послідовний відбір, композицію, розробку різних аспектів навчального матеріалу, що загалом передбачає створення основи для реалізації підготовленого педагогічного проєкту на практиці, безпосередньо в умовах програми навчального закладу. Причому є істотні відмінності між поняттями педагогічного проєктування та конструювання [13].

Засоби формування професійної компетентності майбутніх учителів можуть суттєво відрізнятися залежно від таких різних факторів, як мотивація студентів, умови їх навчання, а також методологічна база навчального закладу загалом. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів у сучасних умовах відбувається поетапно, від стадії усвідомлення майбутніми педагогами значущості обраної спеціальності, до безпосереднього входження в професію, за допомогою проходження практики в реальних умовах середньої школи та здійснення викладацької діяльності вже після закінчення педагогічного закладу освіти. На різних етапах навчання майбутніх учителів використовуються різні засоби формування в них належного рівня

педагогічних і професійних компетентностей: від проведення лекційних і теоретичних занять з різних аспектів професійної та педагогічної підготовки до безпосереднього ведення уроків вже в ролі вчителя, після отримання диплома про закінчену педагогічну освіту [14]. Таким чином, відповідальність за якість формування професійної компетентності майбутніх вчителів середньої школи лягає як на викладачів освітніх закладів, у яких вони навчаються, так і на них самих.

Професійні компетентності вчителів при правильному їх оволодінні дають змогу вирішувати широкий спектр вузькопрофесійних завдань з різних сфер знань. Вузьке педагогічне спілкування грає в цьому контексті найважливішу роль, оскільки активно сприяє професійному розвитку та вдосконаленню навичок, необхідних для якісного оволодіння професією вчителя. Разом із тим, під час спілкування подібного роду в майбутнього вчителя розвивається повний набір ключових компетенцій, що є необхідними йому згодом у процесі його трудової діяльності: інтелектуальної, педагогічної, соціальної, емоційної та комунікативної [15]. Таким чином, відбувається закладка якісного фундаменту для його подальшої самореалізації та розвитку закладеного творчого потенціалу.

Майбутньому вчителю під час його подальшої професійної діяльності буде необхідно багато спілкуватися з людьми, і це є основою професії педагога. Педагогіка як одна зі сфер діяльності, виражених системою взаємовідносин типу «людина–людина», покликана якісно задовольняти потреби індивідуума в спілкуванні. Завдання сучасного представника професії шкільного педагога-вчителя полягає в розумінні суті суспільних завдань і потреб, а також в умінні направляти зусилля груп людей на їх досягнення в правильне русло. Досягнення цього вміння вже само по собі є свідченням напрацювання майбутнім учителем високого рівня професійної та педагогічної компетентності.

Сучасні компетентні педагоги мають брати активну участь у розробці практичних програм освіти, нести відповідальність за успішність їх реалізації в обсязі, передбаченому вимогами шкільної освітньої програми. Якісно організований педагогами контроль знань учнів, оцінки їх здібностей і рівня самостійної роботи повинні підтримувати на належному рівні процес творчої самореалізації учнів в рамках, визначених вимогами програми шкільного навчання. Саме розвинена професійна компетентність є тією категорією, яка сприяє розвитку вміння шкільного вчителя правильно організувати навчальний процес і забезпечити контроль якості знань учнів на належному рівні [16].

Розглядаючи питання формування професійної компетентності майбутніх вчителів, дослідники нерідко звертають увагу на конкретні ситуації, у яких вони безпосередньо проявляються. Будь-які компетенції мають практичне значення лише тоді, коли вони виражені в конкретній ситуації, до цього момент немає можливості з певністю судити про їх наявність чи відсутність у майбутнього вчителя [17]. У системі сучасної освіти нерідко можна зустріти педагогів, які володіють значним набором теоретичних знань у галузі педагогіки та викладання, але не вміють належним чином застосовувати їх в практичній сфері, що дає підстави судити про відсутність у них належного обсягу напрацьованих професійних компетенцій. Щоб уникнути виникнення подібних ситуацій, варто ще на етапі підготовки майбутніх вчителів в закладі освіти акцентувати на контролі якості їх самостійної роботи безпосередньо при проходженні практики в умовах реальної школи, у тісному контакті з колегами й учнями, що буде сприяти розвитку в них належного рівня компетенцій (як вузькопрофесійних, так і психологічних). Реальна практика в школі дає змогу відточити всі навички, отримані на етапі підготовки до входження в професію. Саме тому останнє слово за самими майбутніми учителями, за їх бажанням і прагненням до оволодіння всіма навичками, необхідними для якісного формування всіх компетентностей, які будуть мати значення на етапі поступового входження в професію сучасного шкільного педагога.

Виконане наукове дослідження особливостей формування професійних компетентностей майбутніх вчителів призвело до таких висновків.

Професійні компетентності, які необхідні для якісного виконання завдань, що стоять перед сучасним учителем при виконанні ним своїх обов'язків у рамках ведення викладацької та

суспільної діяльності в середній школі, формуються ще при навчанні в педагогічному закладі освіти. Належним чином поставлений навчальний процес у педагогічному закладі освіти сприяє формуванню компетенцій належного рівня, які в майбутньому визначають ступінь професіоналізму вчителя. Разом із тим, компетентність потрібно вважати своєрідним сплавом готовності майбутнього педагога до діяльності в умовах сучасної школи (як теоретичної, так і практичної). Професійною компетентністю сучасного вчителя можна назвати одночасно його професіоналізм, виражений в умінні якісно подавати навчальну дисципліну і педагогічну майстерність, яка проявляється в умінні швидко знаходити спільну мову з учнями та їхніми батьками. Учитель є представником творчої професії. Він зобов'язаний постійно працювати над розвитком особистості учня, причому розуміючи, що кожен із його вихованців по-своєму унікальний і вимагає особливого, індивідуального підходу. З огляду на різноманітність педагогічних ситуацій і їх неповторність, варто зазначити, що формування професійних компетенцій у майбутніх вчителів на етапі навчання у ЗВО вимагає від них сильного бажання і самовіддачі у вивченні тонкощів професії, а також прагнення зрозуміти кожну дитину, її потреби, внутрішній світ, причини успіхів і невдач. Напрацювання належного рівня педагогічних і професійних компетенцій майбутнім вчителем на етапі навчання в педагогічному закладі передбачає постійну роботу над собою, яка не закінчується з початком реальної викладацької діяльності, переходячи на новий якісний рівень. Тому професійну компетентність сучасного вчителя потрібно вважати явищем, що поєднує в собі безліч різноманітних факторів (система знань і навичок, закладання фундаменту яких відбувається на етапі навчання у ЗВО), а також варіантів їх застосування в реальній практиці, які напрацьовуються лише при самостійній роботі в школі.

Таким чином, багатофакторність професійної компетентності майбутнього вчителя багато в чому визначає різноманітність сучасних напрямів їх підготовки, з урахуванням особистісних характеристик педагогів і їх прагнень до оволодіння навичками обраної професії.

Використані літературні джерела

1. *Brame C.* Science Teaching Essentials / C. Brame. – London : Academic Press, 2019.
2. *Dominguez-Ramos A.* Learning-by-Doing: The Chem-E-Car Competition® in the University of Cantabria as case study / A. Dominguez-Ramos, M. Alvarez-Guerra, G. Diaz-Sainz, R. Ibanez, A. Irabien // Education for chemical engineers. – 2019. – Vol. 26. – P. 14–23.
3. *Kurtboke I.* Importance of Microbiology Teaching and Microbial Resource Management for Sustainable Futures / I. Kurtboke. – London : Academic Press, 2021.
4. *Oosterhoff A. M. G.* Aiming for agency. The effects of teacher education on the development of the expertise of early childhood teachers / A. M. G. Oosterhoff, I. C. E. Oenerma-Mostert, A. Minnaert // Teaching and teacher education. – 2020. – Vol. 96. – Article number 103176.
5. *Bradley S.* The Economics of Education / S. Bradley, C. Green. – London : Academic Press, 2020.
6. *Harden R.* Essential Skills for a Medical Teacher / R. Harden, J. Laidlaw. – Oxford : Elsevier, 2020.
7. *Billings D.* Teaching in Nursing / D. Billings, J. Halstead. – Oxford : Elsevier, 2019.
8. *Мадьярова С. А.* Формирование профессиональной компетентности у будущего учителя / С. А. Мадьярова, И. В. Морхова, М. Х. Нишанова // Наука и образование сегодня. – 2018. – № 8. – С. 48–50.
9. *Турбина Е. П.* Формирование профессиональной компетентности будущих учителей / Е. П. Турбина // Вестник Шадринского государственного педагогического университета. – 2017. – №7. – С. 70–76.
10. *Delany C.* Learning and Teaching in Clinical Contexts / C. Delany, E. Molloy. – Oxford : Elsevier, 2018.
11. *Konstantinidis S.* Digital Innovations in Healthcare Education and Training / S. Konstantinidis, P. Bamidis, N. Zary. – London : Academic Press, 2020.
12. *Erss M.* Discourses of teacher autonomy and the role of teachers in Estonian, Finnish and Bavarian teachers' newspapers in 1991–2010 / M. Erss, V. Kalmus // Teaching and teacher education. – 2018. – Vol. 76. – P. 95–105.

13. Wang Y. Design and implementation of project-oriented CDIO approach of instrumental analysis experiment course at Northeast Agricultural University / Y. Wang, S. Gao, Liu Y., Fu Y. // *Education for chemical engineers*. – 2021. – Vol. 34. – P. 47–56.

14. Sancar R. A new framework for teachers' professional development / R. Sancar, D. Atal, D. Deryakulu // *Teaching and teacher education*. – 2021. – Vol. 101. – Article number 103305.

15. Huang R. On the road to participatory pedagogy: A mixed-methods study of pedagogical interaction in Chinese kindergartens / R. Huang, W. Yang, H. Li // *Teaching and teacher education*. – 2019. – Vol. 85. – P. 81–91.

16. Cohen A. Teaching to discuss controversial public issues in fragile times: Approaches of Israeli civics teacher educators / A. Cohen // *Teaching and teacher education*. – 2020. – Vol. 89. – Article number 103013.

17. Voisin A. How do educational systems regulate the teaching profession and teachers' work? A typological approach to institutional foundations and models of regulation / A. Voisin, X. Dumay // *Teaching and teacher education*. – 2020. – Vol. 96. – Article number 103144.

References

1. Brame, C. (2019). *Science Teaching Essentials*. London Academic Press.
2. Dominguez-Ramos, A., Alvarez-Guerra, M., Diaz-Sainz, G., Ibanez, R., Irabien, A. (2019). Learning-by-Doing: The Chem-E-Car Competition® in the University of Cantabria as case study. *Education for Chemical Engineers*, 26, 14–23.
3. Kurtboke, I. (2021). *Importance of Microbiology Teaching and Microbial Resource Management for Sustainable Futures*. London: Academic Press.
4. Oosterhoff, A. M. G., Oenerma-Mostert, I. C. E., & Minnaert, A. (2020). Aiming for agency. The effects of teacher education on the development of the expertise of early childhood teachers. *Teaching and Teacher Education*, 96, Article number 103176.
5. Bradley, S., & Green, C. (2020). *The Economics of Education*. London Academic Press.
6. Harden, R., Laidlaw, J. (2020). *Essential Skills for a Medical Teacher*. Oxford: Elsevier.
7. Billings, D., Halstead, J. (2019). *Teaching in Nursing*. Oxford: Elsevier.
8. Madyarova, S. A., Morkhova, I. V., & Nishanova, M. Kh. (2018). Formyrovanye professyonalnoi kompetentnosti u budushcheho uchytelia [Formation of professional competence in a future teacher]. *Nauka y obrazovanye sehodnia – Science and Education Today*, 8, P. 48–50. [in Russian].
9. Turbina, E. P. (2017). Formyrovanye professyonalnoi kompetentnosti budushchykh uchyteli [Formation of professional competence of future teachers]. *Vestnyk Shadrinskogo gosudarstvennogo pedahohycheskogo unyversyteta – Bulletin of Shadrinsky State Pedagogical University*, 7, P. 70–76. [in Russian].
10. Delany, C., & Molloy, E. (2018). *Learning and Teaching in Clinical Contexts*. Oxford: Elsevier.
11. Konstantinidis, S., Bamidis, P., & Zary, N. (2020). *Digital Innovations in Healthcare Education and Training*. London: Academic Press.
12. Erss, M., & Kalmus, V. 2018. Discourses of teacher autonomy and the role of teachers in Estonian, Finnish and Bavarian teachers' newspapers in 1991–2010. *Teaching and Teacher Education*, 76, P. 95–105.
13. Wang, Y., Gao, S., Liu, Y., & Fu, Y. (2021). Design and implementation of project-oriented CDIO approach of instrumental analysis experiment course at Northeast Agricultural University. *Education for Chemical Engineers*, 34, P. 47–56.
14. Sancar, R., Atal, D., & Deryakulu, D. (2021). A new framework for teachers' professional development. *Teaching and Teacher Education*, 101, Article number 103305.
15. Huang, R., Yang, W., & Li, H. (2019). On the road to participatory pedagogy: A mixed-methods study of pedagogical interaction in Chinese kindergartens. *Teaching and Teacher Education*, 85, P. 81–91.
16. Cohen, A. (2020). Teaching to discuss controversial public issues in fragile times: Approaches of Israeli civics teacher educators. *Teaching and Teacher Education*, 89, Article number 103013.
17. Voisin, A., Dumay, X. (2020). How do educational systems regulate the teaching profession and teachers' work? A typological approach to institutional foundations and models of regulation. *Teaching and Teacher Education*, 96, Article number 103144.

Vydolob Nataliia, Hreilikh Olha

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN FUTURE TEACHERS

Summary.

The relevance of the stated research topic is determined by the urgent importance of the formation of professional competencies of future teachers in the process of their education in higher pedagogical education, as a factor that determines the success of their further professional activities. The purpose of this research is to determine the main criteria influencing the process of forming professional competencies of future high school teachers, directly at the stage of laying the foundations of their training, as well as the process of practice in real high school and at the stage of direct entry into the profession. The leading methodological approach in this research work is a combination of methods of systematic analysis of the process of formation of competence of the future teacher at the stage of his education in higher education, with analytical study of prospects for professional competence of future teachers in the process of direct entry into the profession and gradual mastery. pedagogical skills. The results of this research clearly demonstrate the importance of forming professional competence in future teachers at the stage of their education in higher education, in terms of understanding the basics of the teaching profession and creating future teachers the right level of motivation to perform their professional duties in the future. The results and conclusions of this research are of great practical importance for future teachers who learn the basics of professional skills at the stage of higher education, as well as for employees of the education system interested in improving their own professional competencies.

Keywords: professional competence; subject competence social competence; individual competence; professionalism; pedagogical skill; training of a future teacher.

Стаття надійшла до редколегії 30 березня 2022 року